

Ett sammanhållet bekymmer – leta revir eller skynda vidare?

Jag undrar om det är nödvändigt att vara konsekvent i sitt konstnärskap. Jag tröttnar lätt på material, tekniker och teman och vill gå vidare och prova nytt. Nu funderar jag på om det kanske vore smart att välja ett speciellt uttryck, så att folk kan känna igen det jag gjort som mitt. Tycker du att det verkar som en bra idé, eller kan jag fortsätta att hålla på som jag gjort och bara göra det jag känner för?

Hej Ulrika,

Tittar du på välkända konstnärskap är det tydligt att du vinner på en igenkännbar och utarbetad stil. Om en konstnär kan identifieras i uttryck, tematik eller arbetsprocess ökar igenkänningsfaktorn. Ett sammanhållet konstnärskap leder även till specialkunskaper och i förlängningen en ökad trovärdighet. Står du i en butik och väljer schampo köper du troligtvis märket du sett förut – om det luktar gott och priset är detsamma. Detta är den cyniska bilden av det hela. Den exemplifieras bra i Martin Schibli och Lars Vilks handbok "Hur man blir samtidskonstnär på tre dagar":

"Man bör göra klart för sig åt vilket håll man vill gå och acceptera spelreglerna, även de negativa ... Vissa mål i livet kräver uppoffringar ... Många konstnärer gör misstaget att ägna sig åt mångsyssleri vilket försämrar igenkänningsfaktorn. Det finns en mängd konstnärer som egentligen bara är kända för ett eller två projekt men som under hela sin karriär lyckats med att variera sitt tema. I takt med att man etablerar sig blir de små förskjutningarna allt intressantare."

Detta är den självklara vägen att gå om du vill skapa konst som säljer. Arbetet du har framför dig ligger då i att konstruera din konstnärliga identitet. Hitta sedan ett sätt att kommunicera den identiteten. Processen kommer att kräva uppoffringar vad gäller din frihet, men den kan även leda till insikter som gör det enklare för dig. Ta på ingenjörshatten, var systematisk och tillåt inte meningar som "jag säljer mig själv" hindra dig. Det är lika bra att gå hela vägen och stå för det. Ett vacklande fram och tillbaka gör dig garanterat olycklig.

Det låter som du är en rastlös konstnär. Varför skyndar du hela tiden vidare? Om du stannar upp och funderar över detta är det kanske just här du finner en identitet att arbeta vidare med. Konstnären John Baldessari började som målare och övergav mediet helt på 1970-talet, då i 40-årsåldern. Sedan dess har han arbetat med tryck, video, fotografi, installation, skulptur. Mest känd är han för sina approprierade bilder med färgcirklar, ibland sammansatta med orelaterade bilder för att antyda alternativa sammanhang. Tematiskt finns dock alltid de tydliga nyckelorden: humor och ironi. Har du något ord? Hastighet? Otålighet? Oro? Irritation? Ilska? Cynism?

Det är inte så att jag uppmuntrar dig att tillämpa den strikta ingenjörshattsmetoden. Men tillvägagångssättet kan vara bra att känna till eftersom det är högst närvarande och

formar världen runt dig. Jag skulle tro att en diplomatisk medelväg är mer lämpad, även om jag intygar att den är mindre effektiv.

Låt mig presentera den något längre gyllene medelvägen: separera din privata och din publika identitet. Att utåt sett visa ett sammanhållet konstnärskap betyder inte att du ska begränsa det du skapar. Värna om din frihet och behåll din ärlighet. Men ingen varken vill eller ska känna hela dig. Det vore omöjligt. Så dra dig inte för att vara selektiv i vad du visar. Konst är något av det svåraste att greppa. Trots det är det många som envist tar sig tid och stannar upp – de vill uppskatta och begripa. Spretighet är krävande och utan riktning blir du splittrad och förvirrad och kan tolkas som oseriös. Men det gäller samtidigt att behålla en öppenhet. Arbeta inte i ett slutet rum där allt är tydligt utmärkt, logiskt och utrett. Jag citerar ofta Ernst Billgrens bok "Vad är konst?". Så även här:

"Fråga 201: Folk tycker mina verk är för diffusa, bör jag bli mer konkret?"

Kort svar: För dig själv ja! För andra nej!

Långt svar: En tydlig, synlig idé med ett verk är som en rolig historia med poäng, toppen första gången man hör den, tveksam andra och sedan är den totalt värdelös. Vill man att ens verk ska räcka längre än en första titt bör man gömma "poängen" så bra som möjligt, ju otydligare poäng, desto längre räcker verket. Beträktaren blir den aktive och kan hitta egna "poäng" varje gång. Det är dock bra med en egen exakt föreställning om vad verket syftar till, som drivkraft under skapandet."

Att själv förstå sin konstnärliga arbetsprocess gör att du kan agera målinriktat. Identifiera hur du arbetar och vad som driver dig. Hur leder det ena projektet vidare till det andra? Gå tillbaka till tidigare arbeten som du står för och som du vet fungerar. Lyckades du hitta ditt ord? Kan du applicera det? Lyfta fram eller förvränga? Du kan eventuellt testa att arbeta med förskjutningar både vad gäller själva presentationen, tillvägagångssättet och materialvalet. Du suckar och undrar om jag helt missat din ovilja till att stanna upp, eller än värre, blicka bakåt. Det undgick mig inte. Jag vill dock utmana dig att arbeta igenom ett material, en teknik eller ett tema. Även Peter Ekström – konstnär, journalist, rektor för Örebro konstskola, redaktör för Kulturdelen, ledamot i Kulturbryggan – lyfter fram vinster i att trötta ut ett ämne:

"Förr ansågs det mycket viktigt att odla en egen stil. I vår tid är det många konstnärer som är "otrogna" och som hoppar mellan olika genrer och tekniker. Kanske kan man tänka att varje idé har sin optimala lösning och att det är bra att vara öppen för det. Samtidigt så finns det naturligtvis en poäng att bita sig fast i en idé och fortsätta att arbeta med den även när det inte är så lustfyllt längre. Den bästa lösningen kan komma när man liksom har tröttnat på sitt ämne. Det kanske först är då som man har möjlighet att döda sina älsklingar och komma vidare. Konstnären är ju inte heller en hantverkare. Att ett personligt drag blir synligt på ett eller annat sätt är nog både viktigt och oundvikligt."

I slutändan är frågan du bör besvara: vilken typ av konstnär vill du vara? Den inriktning ditt arbete tar ska reflektera det du vill uppnå – om det så är materialskicklighet, en konceptuell plattform, gallerirepresentation, projektpengar, medial uppmärksamhet, ett jobb etc. Allt kommer har ett pris. Jag vill varna dig för viljan att täcka upp alla områden.

Det leder till oro och frustration och är inget sätt att vinna vare sig berömmelse eller konstnärlig frihet.

Om det känns rätt att hasta vidare, gör det. Men var selektiv i vad du visar utåt. Försök identifiera din drivkraft eftersom en viss grad av tydlighet tillför mycket både för dig själv och för de som möter din konst. Ha sedan i minnet att det visuellt sammanhållna eller idémässigt igenkännbara kan vara viktigt för en karriär – men det är inte samma sak som att det är viktigt för en konstnär.

Lycka till,

Ida

Volym 2016-03-29